

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Шамунова К.В. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики. *Фізико-математична освіта*. 2020. Випуск 4(26). С. 124-133.

Shamunova K. Readiness formation of primary school teachers to the usage of electronic educational resources in the process of pedagogical practice. *Physical and Mathematical Education*. 2020. Issue 4(26). P. 124-133.

DOI 10.31110/2413-1571-2020-026-4-021

УДК: 378.147.091.33-027.22:373.3]:004

К.В. Шамунова

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,
Комунальна установа Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Україна
Katherinapiers@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7868-392X

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено аналіз стану готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики. Здійснено тлумачення сутності понять «цифрова компетентність учителя», «електронні освітні ресурси», «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики», «педагогічна практика майбутнього вчителя початкової школи», «формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики».

Здійснено огляд окремих напрацювань дослідників щодо використання електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики. Автор систематизує результати опитувань та анкетувань щодо стану готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики, а також узагальнює досвід окремих занять з фахових методик із залученням учителів з метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики.

Формулювання проблеми. У умовах пандемії світова освітня спільнота разом із науковцями об'єднала зусилля щодо створення і впровадження ефективних електронних освітніх ресурсів для ефективного навчання школярів та вирішення дидактичних завдань усіх навчальних предметів. Вищезначене актуалізує фахову підготовку вчителя початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів, зокрема у процесі педагогічної практики.

Матеріали і методи: аналіз наукових джерел; вивчення й узагальнення педагогічного досвіду використання електронних засобів навчання навчально-методичного спрямування та застосування їх у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи; практичні (спостереження, анкетування, опитування тощо).

Результати. У результаті опитування та анкетування студентів Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка визначено певні прогалини майбутніх учителів в обізнаності потенційних можливостей електронних освітніх ресурсів для проведення уроків, позакласної роботи. Дистанційне навчання, на яке перейшли заклади загальної середньої та вищої освіти в час пандемії, посилюють увагу до вивчення специфіки використання електронних освітніх ресурсів під час фахово-методичних дисциплін. Здійснено огляд Типових освітніх програм та методичного забезпечення шкільних підручників з української мови та читання, інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для учнів 3 класу. Представлено досвід роботи використання електронних освітніх ресурсів учителів початкової школи Сумської області, які працюють за новим Державним стандартом початкової освіти та Типовими освітніми програмами НУШ.

Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики розглядаємо як комплексний педагогічний процес, в основі якого лежить умотивованість щодо оволодіння цифровою грамотністю з використання електронних освітніх ресурсів, уміннями та навичками застосовувати їх у професійній діяльності, розуміння принципів, механізмів та логіки функціонування та використання різних пристроїв, програм та мереж.

Висновки. Згідно з результатами опитування, проведеного серед студентів спеціальності 013 Початкова освіта засвідчили, що стан готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики спеціальності 013 Початкова освіта ОКР «Бакалавр» недостатньою мірою відповідає сучасним вимогам організації освітнього процесу у початковій школі, зокрема у напрямку формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців. Побудова освітнього процесу у закладі вищої освіти з використанням електронних освітніх ресурсів з використанням дистанційних технологій навчання є оптимальною для ефективної передачі знань, розробки проектів уроку, що сприяє підвищенню якості підготовки студентів у процесі педагогічної практики, розвитку самостійної творчої діяльності, стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: майбутній учитель початкової школи, педагогічна практика, електронні освітні ресурси, дистанційні технології навчання, інформаційно-цифрова компетентність, анкети, опитувальник.

ВСТУП

Постановка проблеми. Загальна тенденція інтеграції національної освіти до європейського освітнього простору передбачає реформування державних стандартів на всіх освітніх рівнях. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти (2018) об'єктивною необхідністю є формування в учнів початкової школи інформаційно-цифрової компетентності, здатності до розв'язання проблем з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту, навичок безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві (Державний стандарт початкової освіти, 2018). Такі вимоги актуалізують згідно із Концепцією «Нова українська школа» роль учителя, «який має свободу творчості й розвивається професійно» (Концепція «Нова українська школа», 2016) його здатність відповідно до Професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) застосовувати цифрові технології в освітньому процесі зумовлюють оновлення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти (Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», 2018).

Вагомою складовою професійної підготовки здобувачів освіти є педагогічна практика, адже дає можливість сформулювати професійні вміння, навички приймати самостійні рішення в реальних умовах шляхом виконання різних обов'язків, розвивати творчі здібності та педагогічне мислення, сприяє формуванню творчого ставлення майбутнього фахівця до педагогічної діяльності, визначає ступінь його професійної придатності та готовності до майбутньої роботи в початковій школі.

Несподіване швидке поширення у світі й в Україні вірусу COVID-19 посилює нові виклики перед закладами освіти щодо здійснення освітнього процесу, зокрема, у початковій школі. Хоча Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 березня 2020 року № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» та офіційний лист Міністерства освіти і науки України від 25 березня 2020 року № 1/9-176 «Щодо особливостей організації освітнього процесу під час карантину» зобов'язують заклади освіти функціонувати у форматі дистанційного чи змішаного навчання, більшості вчителів забракло знань і навичок для вибору електронних освітніх ресурсів, зокрема онлайн-інструментів (Наказ МОН від 16 березня 2020 року № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19»; Офіційний лист Міністерства освіти і науки України від 25 березня 2020 року № 1/9-176 «Щодо особливостей організації освітнього процесу під час карантину»).

Натепер є очевидним: майбутні учителі початкової школи повинні володіти інформаційно-комунікаційними технологіями, бути готовими до змішаної форми навчання з огляду на невтішні прогнози щодо ситуації з коронавірусом, коли частина освітнього процесу перейде в онлайн-ресурс (Olena Semenog, Kateryna Shamunova, 2020). Отже, посилюються вимоги до усіх складників професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи і насамперед у процесі педагогічної практики. Динамічні зміни електронних освітніх ресурсів нового покоління потребують систематичного вивчення наукових напрацювань і досвіду творчих педагогів з метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи до їх використання у процесі педагогічної практики.

Аналіз актуальних досліджень. В оновленій редакції Європейської системи ключових компетентностей для навчання впродовж життя (рекомендація 2018/0008 (NLE) Європейського Парламенту та Ради (ЄС)) (2018) зазначено, що цифрова компетентність (Digital competence) включає в себе впевнене, критичне і відповідальне використання, взаємодію з цифровими технологіями для навчання, роботи та існування у суспільстві. Сюди відносяться: інформаційна грамотність та грамотність в роботі з даними, комунікація та співпраця, вміння створювати цифровий контент (включаючи програмування), безпека (включаючи цифрове благополуччя та компетентності, пов'язані з кібербезпекою) та вміння розв'язувати проблеми (Європейська система ключових компетентностей для навчання впродовж життя, 2018). В аналітичних записках Інституту інформаційних технологій в освіті ЮНЕСКО «Цифрова грамотність в освіті». Зокрема, у аналітичних записках інституту «Цифрова грамотність в освіті» (UNESCO Institute for Information Technologies in Education, 2011) зазначається, що цифрова компетентність педагога включає в себе такі компоненти, як знання і вміння щодо освітніх стратегій, обізнаність з інноваціями в дидактиці та педагогіці.

Тлумачення сутності понять «цифрова грамотність», «цифрова компетентність», «цифрова культура», визначення їх структури, особливостей знаходимо у дослідженнях Н. Сороко, О. Спіріна. Дослідженню компетентності в галузі інформаційно-цифрових технологій присвячено роботи В. Бикова, О. Білоус, Н. Морзе, О. Овчарук, О. Семенов, О. Семеніхіної та ін. Г. Лаврентьєва, Р. Моцик, О. Нікулочкіна, Л. Петухова, О. Суховірський висвітлюють окремі аспекти формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх учителів, у т.ч. початкових класів. Наскрізне формування інформаційно-цифрової компетентності вчителя початкової школи у процесі педагогічної практики в умовах дистанційного навчання під час карантину, пов'язаного з поширенням в Україні вірусу COVID-19 знаходимо у дослідженнях О. Самборської, О. Семенов, К. Шамунової. Окремі аспекти впровадження в освітній процес початкової школи електронних дидактичних матеріалів висвітлюють О. Кивлюк, Г. Краснова, Г. Лаврентьєва; питання підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання спеціалізованих засобів електронної лінгвометодики досліджує І. Хижняк. Питання організації і проведення педагогічної практики майбутніх учителів початкової школи досліджують С. Кара, Н. Онищенко, О. Сергійчук.

Попри наявні наукові праці, актуальна проблема використання електронних освітніх ресурсів у закладах вищої освіти з метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи застосовувати їх у процесі педагогічної практики наразі недостатньо досліджена у науковій літературі. В умовах COVID-19 залишається недостатньо напрацьований механізм використання електронних освітніх ресурсів у навчанні у початковій школі, що вимагає системного підходу й уведення окремого модуля до фахово-методичних дисциплін підготовки вчителя початкової школи.

Мета статті. Метою статті є визначення стану формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У межах дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики зупинимось на тлумаченні термінів «цифрова компетентність учителя», «електронні освітні ресурси», «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики», «педагогічна практика майбутнього вчителя початкової школи».

Як показує аналіз наукових джерел, термін «цифрова компетентність учителя» зарубіжні та українські дослідники характеризують таким чином: це майстерність педагога застосовувати інформаційні технології у своїй професійній діяльності (Krumsvik R., 2013); здатність використовувати цифрові ресурси та інформаційні технології, розуміти та вміти критично оцінювати цифрові ресурси та контент, ефективно комунікувати (Scott C., 2015) знання, вміння та навички в галузі інформаційних технологій та здатність їх застосування в професійній діяльності (Биков В., 2018) це не тільки сума загально користувацьких і професійних знань та умінь, які представлені в різних моделях ІКТ-компетентності, а й установка на ефективну діяльність і особисте ставлення до неї, засноване на почутті відповідальності (Солдатова Г., 2013); здатність вчителя ефективно та результативно використовувати ІКТ у своїй педагогічній діяльності та для свого професійного розвитку (Прохорова С., 2015).

Характеристику електронних освітніх ресурсів подаємо за нормативними документами МОН України. У документах зазначається, що так називають навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали й засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і використовуються для забезпечення навчальної діяльності здобувачів (Положення про електронні освітні ресурси, 2012).

Проблеми впровадження електронних освітніх ресурсів в освітній процес проаналізовано в численних публікаціях науковців. Про важливість учителя здатності оперувати електронними освітніми ресурсами і сприймати їх як інструмент формування в учнів навичок, важливих упродовж життя та для професійної реалізації наголошують С. Бобровицька та О. Семеніхіна (Семеніхіна О.В., Бобровицька С.Ф., 2020) Професійну готовність учителя початкової школи використовувати електронні освітні ресурси, методологічні підходи, процеси та стандарти розробки електронних навчальних ресурсів розглядає у своїх дослідженнях І. Хижняк (Хижняк І., 2019).

Серед викладачів і здобувачів освіти набули популярності навчальні дистанційні курси, вебінари, електронні інтерактивні енциклопедії та словники, електронні підручники, посібники, практикуми, електронні перекладачі, віртуальні музеї, пошукові системи та інше. Зокрема, О. Семенов акцентує увагу на електронних словниках, що сприяють розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, критичного мислення, пам'яті й уваги, мовного чуття і мовного смаку, мовної поведінки (Семенов О., 2016). До найбільш популярних форм проведення освітніх заходів різних видів (навчальних занять, конференцій, консультацій, захисту наукових робіт тощо) у дистанційному форматі з використанням електронних освітніх ресурсів дослідники відносять вебінар: вебінар-лекцію, вебінар-семінар, вебінар-конференцію (Будянский Д., 2020).

У умовах пандемії світова освітня спільнота разом із науковцями об'єднала зусилля щодо створення і впровадження ефективних електронних освітніх ресурсів для ефективного навчання школярів та вирішення дидактичних завдань усіх навчальних предметів. Вищезначене актуалізує фахову підготовку вчителя початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів, зокрема у процесі педагогічної практики.

У дослідженні керуємося такою характеристикою педагогічної практики: це складова фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи, яка спрямована на формування професійних компетентностей, що узгоджуються з вимогами до обов'язкових результатів навчання учнів, визначених у Державному стандарті початкової освіти (2018).

Поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики» характеризуємо за С. Бобровицькою (Бобровицька С., 2020) як складне особистісне утворення, що інтегрує ціннісні установки, мотиви до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності, знання про електронні освітні ресурси та напрями їх використання в освітньому процесі початкової школи, вміння добирати електронні освітні ресурси та здійснювати відповідний методичний супровід уроків, прагнення до самовдосконалення щодо використання електронних освітніх ресурсів та прогнозування ефективності їх використання з метою успішного виконання професійних завдань. Ураховуємо особливості підготовки вчителя початкової школи, з-поміж яких 7 освітніх галузей початкової школи; полілінгвальна інтегрованість; ігрова спрямованість (потреба організації ігрової діяльності молодших школярів на уроках); мультимедійність (поєднання різних видів сприймання навчального матеріалу).

Розглянемо деякі аспекти формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики відповідно до вимог Нової української школи.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення мети використано такі методи: теоретичні – аналіз наукових джерел; вивчення й узагальнення педагогічного досвіду використання електронних засобів навчання навчально-методичного спрямування та застосування їх у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи; практичні (спостереження, анкетування, опитування тощо).

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою визначення стану готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики нами було здійснено аналіз освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта, проведено цілеспрямоване педагогічне спостереження за освітнім процесом у закладах вищої освіти Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка (Проект освітньо-професійної

програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка, 2020), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта» Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, затверджена вченою радою Глухівського НПУ ім. О. Довженка 26 червня 2019 року протокол № 13, 2019), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти (бакалавр) за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Дошкільна освіта. Початкова освіта. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Затверджено вченою радою (протокол № 1 від 29 серпня 2019 року, 2019): бесіди, опитування, інтерв'ювання (усні й письмові), вивчення результатів навчальної діяльності серед студентів.

Здійснений аналіз освітньо-професійних програм дає підстави визначити такі важливі для формування готовності майбутніх учителів початкової школи застосовувати електронні освітні ресурси у процесі педагогічної практики компетентності, як: здатність вивчати, аналізувати та застосовувати під час планування та реалізації освітнього процесу професійну інформацію, яка представлена в літературі, на електронних носіях, на Web-сервісах (українською та іноземними мовами) тощо; володіння знаннями про механізми й технологію використання ІКТ-ресурсів в організації та реалізації освітнього процесу в початковій школі; здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності педагога й у повсякденному житті. Означені вимоги освітньо-професійних програм, а також запити стейкхолдерів (з такими запитамися ми ознайомлювалися під час педагогічної практики студентів у початкових класах шкіл м. Суми) мають знайти місце у робочих програмах навчальних дисциплін ІКТ та фахово-методичних дисциплін.

Зокрема, як показує аналіз робочої програми «ІКТ», а також занять з означеної навчальної дисципліни, студенти ознайомлюються із можливостями використання різноманітних технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності педагогічних працівників; навчаються ефективно використовувати сучасні технічні засоби в освітньому процесі початкової школи; розвивають уміння самостійно опановувати і раціонально використовувати технічні і програмні засоби різного призначення, цілеспрямовано шукати й систематизувати дані, що стосуються педагогічної діяльності; формують уміння застосовувати технічні засоби навчального призначення.

Дистанційне навчання, на яке перейшли заклади загальної середньої та вищої освіти в час пандемії, посилюють увагу до вивчення специфіки використання електронних освітніх ресурсів під час фахово-методичних дисциплін. Серед електронних освітніх ресурсів, які пропонуються в закладах загальної середньої освіти Міністерством освіти і науки України, означимо такі: соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки на кшталт Viber; платформи Moodle (<https://moodle.org/>), Google Classroom (<https://classroom.google.com>), Zoom (zoom.us/download), ClassDojo (<https://www.classdojo.com/uk-ua/signup/>), Classtime (<https://www.classtime.com/uk/>); онлайн-сервіси LearningApps.org ([LearningApps.org](https://www.learningapps.org/)), Padlet.com, Google Classroom; відеоролики, які розкривають теми шкільної програми, зокрема канал Міністерства освіти України (<https://www.youtube.com/c/MONUKRAINE>), курси платформ Prometheus (<https://prometheus.org.ua/>), EdEra (<https://www.ed-era.com/>) та інші джерела; цифрові інструменти для запису скрінкастів (сервіс (<https://screencast-o-matic.com/>)), створення інтерактивних відео з запитаннями, вбудованими в ролик (<https://edpuzzle.com/>), розміщення власних роликів та надання до них доступу через інтернет (<https://www.youtube.com/>) та ін.

У межах дослідної роботи нам було важливо з'ясувати стан готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів. Студентам спеціальності 013 Початкова освіта ОКР «Бакалавр» було запропоновано через анкетування визначити, як респонденти використовують електронні освітні ресурси, зокрема у процесі дистанційного навчання, якими інструментами володіють. Питання анкети також стосувалися визначення рівня та обсягу знань з педагогіки та методик викладання фахово-методичних дисциплін початкової школи; знань та умінь здійснювати планування; професійно-методичної майстерності; уміння організовувати різноманітні форми роботи з використанням електронних освітніх ресурсів.

Анкета містила 5 запитань відкритого типу.

На запитання, що використовується в закладі освіти для забезпечення дистанційного навчання в умовах карантину, респонденти зазначили, що найчастіше вчителі пропонують Viber (55,2%), Zoom (58,5%; сайт навчального закладу – 6%; GoogleClassroom – 55,5%; Skype – 37,7%; Telegram – 21,2%. Серед іншого респонденти вказали на такі інструменти: електронна пошта, Facebook, Messenger, Padlet, інструменти Google, Всеосвіта, освіта.ua, власний блог, Google календар. Однак, ці інструменти не набрали більше трьох відповідей кожна.

На запитання анкети «Які електронні освітні онлайн-ресурси у процесі педагогічної практики Ви використовуєте для підготовки для освітнього процесу закладів загальної середньої освіти?» найбільше відсотків набрали такі відповіді: авторські уроки на каналі YouTube – 80%; EdEra - 23,3%; Prometheus - 12,5%; освіта «Дія» - 15,4%; відеоуроки на місцевих телеканалах - 4%. Серед іншого респонденти вказали: На урок, Електронні підручники, Google Classroom, Viber, освітній хаб, власні напрацювання.

На запитання «Які електронні освітні ресурси для Вас є ефективними у процесі педагогічної практики?» нами було отримано такі відповіді: Viber, Zoom, відеоуроки, Google Classroom, онлайн уроки, онлайн тести, Microsoft Teams, Learning Apps, онлайн ресурси Deutsche Welle, відеолекції та чати, тести на платформі «На урок», Prometheus, Google disk – створення тестів, завдань, опитувальників, WordArt.com, авторські уроки на каналі YouTube, Padlet, сервіси Office365, Kahoot.

Водночас нами було з'ясовано, що респонденти не мали можливості використовувати електронні освітні ресурси, можливо, тому що такі умови для них не створені в закладі (25%), або створені частково (15%). Проведене опитування серед окремих студентів-практикантів засвідчило і певні прогалини в обізнаності потенційних можливостей електронних

освітніх ресурсів для проведення уроків, позакласної роботи. Саме тому було запропоновано відповісти на таке запитання анкети «Які є перешкоди до використання електронних засобів навчання у процесі педагогічної практики? (див. рис. 1).

Рис. 1 Результати опитування студентів спеціальності 013 Початкова освіта щодо використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики

Як показує аналіз рис. 1, до переліку перешкод респонденти віднесли недостатні технічні можливості; обмежений доступ дітей до Інтернету; недостатня мотивація; неякісний Інтернет; апаратне забезпечення; перевантаження мережі. Лише 10 респондентів зазначили, що проблем немає.

На запитання анкети «Які у Вас існують потреби в обізнаності з використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики, зокрема в умовах карантину?» 40% респондентів зазначили, що потребують онлайн-курсів та вебінарів, які нададуть їм практичні поради щодо того, яким чином організувати педагогічну практику в умовах дистанційного навчання з використанням електронних освітніх ресурсів; 25% респондентів наголосили, що потребують знань та чітких інструкцій щодо використання електронних освітніх ресурсів; 15% з них зазначили, що не мають жодних потреб; 10% зазначили як потребу нестачу часу, щоб самостійно розібратись, яким чином організувати та забезпечити проходження педагогічної практики в умовах дистанційного навчання.

Загалом, як показує аналіз анкет, відповіді засвідчили про певну обізнаність майбутніх учителів початкової школи щодо різноманіття електронних освітніх ресурсів, використання їх під час проведення уроків на педагогічній практиці, зокрема в умовах дистанційного навчання. Однак, те, що більшість респондентів обрали лише один, або два варіанти вказані електронні освітні ресурси свідчить про необхідність систематично ознайомлювати із різними електронними освітніми ресурсами, їх специфікою використання. Як бачимо з результатів опитування, основною перешкодою для реалізації завдань формування інформаційно-цифрової компетентності є відсутність знань з використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики.

З цією метою окремі заняття із дисципліни «ІКТ», а також фахово-методичних дисциплін із студентами спеціальності 013 Початкова освіта проводили у формі методичного порадища, під час якого розглядали специфіку завантаження електронних матеріалів, специфіку е-портфоліо, блогів, форумів у реалізації дистанційного навчання.

У межах вивчення педагогіки, фахових методик спільно зі студентами опрацьовували теми «Використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики». На заняттях пропонували вибірку електронних освітніх ресурсів для (див. табл.1) для розроблення проектів уроків з елементами дистанційних технологій навчання. При цьому дотримувалися Типових освітніх програм (автори – Р. Шиян, О. Савченко).

Таблиця 1

Використання електронних освітніх ресурсів на заняттях з фахово-методичних дисциплін

№ з/п	Вид роботи	ЕОР
1	Використання відеороликів за темою шкільної програми	Канал Міністерства освіти України (https://www.youtube.com/c/MONUkraine); курси платформ Prometheus (https://prometheus.org.ua/); EdEra (https://www.ed-era.com/)
2	Робота з онлайн-дошками	Padlet.com (https://uk.padlet.com/); Jamboard (jamboard.google.com/)
3	Онлайн-тести з автоматичною перевіркою рівня опанування учнями навчального матеріалу на уроках математики, української мови, інтегрованого курсу «Я досліджую світ»	Google-форма; Classtime (https://www.classtime.com/uk/)
4	Інструменти формування оцінювання	LearningApps.org (https://learningapps.org/); Formative (https://goformative.com/); Studystack (https://www.studystack.com/); Quizlet (https://quizlet.com/)
5	Цифрові інструменти	Flipgrid (https://info.flipgrid.com/); Mindmeister (https://www.mindmeister.com/); Storyboardthat (https://www.storyboardthat.com/); Blogger (https://www.blogger.com/); Canva (https://www.canva.com/)

№ з/п	Вид роботи	ЕОР
6	Організація відеоконференцій, відео уроків, вебінарів	Zoom (https://zoom.us/); Google Hangouts (https://hangouts.google.com/); Microsoft Teams (https://products.office.com/ukua/microsoft-teams/group-chat-software); Webex (https://www.webex.com)
7	Професійний розвиток, підвищення кваліфікації, самоосвіта	EdEra (https://www.ed-era.com/); Prometheus (https://prometheus.org.ua/); ВУМ (https://vumonline.ua/); My-it-notes (http://my-it-notes.com/2011/10/freeonline-cources-for-self-education/); Освіторія (https://osvitoria.media/experience/korysnenakarantyni-osvitoriya-daruye-bezkoshtovnishhodenni-vebinary/)

Відповідно до табл. 1, зокрема, робота з онлайн-дошками передбачає розміщення попередньо підготовлених матеріалів (тексти, зображення, відео, аудіо); записів шляхом друкування тексту або створення малюнків; використання додаткових інструментів побудови рівних фігур; робота з готовими шаблонами організаційних діаграм (карти понять, мозковий штурм, алгоритм тощо); організація спільної роботи, зокрема під час синхронного онлайн-заняття. З метою здійснення формульованого оцінювання пропонуємо використовувати завдання, які можуть мати вигляд тестових (множинний вибір, установлення відповідності, впорядкування, позначення ділянки на зображенні тощо) або ігрових (пройти лабіринтом, відповідаючи на запитання. Використання цифрових інструментів дозволяє більш мобільно опанувати учням навчальний матеріал. Учні можуть завантажувати свої відеовідповіді на мобільні телефони, коментувати їх, дискутувати.

У межах фахово-методичних дисциплін пропонували зі студентами опанувувати досвід інших педагогічних закладів вищої освіти, з поміж яких – Донбаський державний педагогічний університет. Зокрема, на заняттях використовуємо вправи, розроблені І.Хижняк (Хижняк І., 2015) у таких посібниках, як «Комп’ютерний практикум з методики викладання української мови», «Методика викладання української мови в початкових класах».

ОБГОВОРЕННЯ

Питання формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики обговорювалось на засіданнях кафедри дошкільної і початкової освіти та науково-дослідної лабораторії «Академічна культура дослідника» Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка. У межах обговорення акцентували увагу на потребі введення до навчальних програм фахово-методичних дисциплін підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта, мета яких – вивчення специфіки використання електронних освітніх ресурсів для підготовки та розробки проєктів уроків у процесі педагогічної практики: дистанційні технології навчання; моніторинг розвитку учнів; перевірка якості знань; пошук навчально-методичних матеріалів в мережі Інтернет; взаємодія з колегами та батьками; етичні та правові аспекти використання ІКТ. На лекційних та практичних заняттях можуть пропонуємо використовувати кейс-метод, метод мозкової акати «brain storm», методи критичного мислення (сенкан, кубування, метод прес, «шість капелюхів» тощо).

Зі студентами аналізуємо Типові освітні програми (автори – Р. Шиян, О. Савченко), зокрема в контексті безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях.

Наприклад, опрацьовуючи Типову освітню програму (1-2 кл.; 3-4 кл.), розроблену авторським колективом під керівництвом Р.Шияна, акцентуємо увагу на формуванні в учня/учениці здатності до критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту; безпечну та відповідальну діяльність в інформаційному суспільстві. Для майбутніх практикантів корисною, як показує наліз опитувань, є дискусія стосовно якісного наповнення Типової освітньої програми (1,2 кл.) електронними освітніми ресурсами. У Типовій освітній програмі, розроблена авторським колективом під керівництвом О. Савченко наголошується, що інформатична галузь реалізується через різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання; у 3-4 класах через формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв’язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційнокомунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

У межах дисципліни та фахових методик опрацьовуємо зі студентами досвід учителів початкової школи Сумської області, які працюють за Державним стандартом початкової освіти (2020) та Типовими освітніми програмами Нової української школи. До занять запрошували В.Волницьку – учителя початкової школи Комунальної установи Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №23, м. Суми, Сумської області, яка поділилась досвідом використання програмного забезпечення Teach Infinity Pro, Intech IWB, додатків із соціальної мережі Інтернет та каналу YouTube, освітнього порталу super.urok-ua.com, novashkola.ua, онлайн-сервісу для створення інтерактивних вправ LearningApps.org.

На практичних заняттях із методики навчання української мови спільно зі студентами та вчителям початкової школи аналізуємо шкільні підручники в контексті наповнення їх змісту електронними освітніми ресурсами. Проведений аналіз підручника «Українська мова та читання. Частина 2» (автор – О. Савченко) для учнів 3 класу закладів загальної середньої освіти, наприклад, засвідчує наявність вправ, що передбачають роботу з електронними освітніми ресурсами. Для учнів автори пропонують такі вправи:

- Будьте дослідниками! Чи вмієте ви працювати зі словниками? Дослідіть, які є словники для молодших школярів. З'ясуйте, чим тлумачний словник відрізняється від тематичного. Про що можна дізнатися з фразеологічного словника? Чи вмієте ви користуватися інтернет-словниками. Пропонуємо вам відсканувати QR-код та завітати на сайт «Весела абетка», де зібрано багато цікавих матеріалів для шанувальників і шанувальниць української мови.

- У Києві є Музей книги і друкарства України. Це джерело цікавої різноманітної інформації про виникнення книжок і їхнє життя в сучасному світі. Розгляньте світлини предметів з цього музею. Про які з них ви дізналися з прочитаних текстів? Здійсніть віртуальну екскурсію до музею, завітавши на його сайт за посиланням, або відскануйте QR-код.

- Чи знаєш ти, що люди дедалі частіше користуються електронними книжками? На відміну від звичайних, у яких на паперових сторінках надруковано текст, ці гаджети мають екран. Також набуває популярності аудіокнига. За її допомогою ти можеш слухати свої улюблені казки й оповідання. Пропонуємо завітати на сайт «Українська аудіоказка».

Також аналізуємо вправу з використанням електронних освітніх ресурсів, подані в підручнику «Я досліджую світ. Частина 2» (автори –Н. Морзе, О. Барна) для учнів 3 класу закладів загальної середньої освіти. Наведемо приклади:

- **Правила поведінки.** Досліди, яка інформація, подана на картках у комп'ютерній грі, може бути корисною для прийняття рішення про правильну поведінку у класі. Відскануйте QR-код та перейдіть за посиланням.

- **Макет кімнати.** Порівняй предмети побуту в давній українській хаті та оселі. Визнач, із яких матеріалів їх виготовляли в давнину. Скористайся матеріалами з інтернету (<https://bit.ly/2RmAur3/>).

Приходимо до висновку, що формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики розглядаємо як комплексний педагогічний процес, в основі якого лежить умотивованість щодо оволодіння цифровою грамотністю з використання електронних освітніх ресурсів, уміннями та навичками застосовувати їх у професійній діяльності, розуміння принципів, механізмів та логіки функціонування та використання різних пристроїв, програм та мереж.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Несподіване швидке поширення у світі й в Україні вірусу COVID-19 посилили нові виклики перед закладами освіти щодо здійснення освітнього процесу, зокрема, в початковій школі. В умовах COVID-19 залишається ненапрацьованим механізм використання електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі, що вимагає системного підходу у вищій школі й уведення окремих тем до педагогічних, фахово-методичних дисциплін підготовки вчителя початкової школи.

Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у процесі педагогічної практики розглядаємо як комплексний педагогічний процес. Результати проведених нами педагогічних спостережень, анкетувань, бесід із студентами свідчать, що майбутні вчителі недостатньою мірою готові використовувати електронні освітні ресурси у процесі педагогічної практики.

Побудова освітнього процесу з використанням електронних освітніх ресурсів дозволяє оптимізувати підготовку майбутніх учителів початкової школи до розробки проектів уроку, що сприяє розвитку самостійної творчої діяльності, стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення, зокрема у дистанційному режимі.

Вивчення досвіду вчителів початкової школи Сумської області переконує, що уроки з використанням електронних освітніх ресурсів є дієвим методом формування інформаційно-цифрової компетентності здобувачів початкової освіти. На основі дослідної роботи зі студентами з'ясовано, що в деяких підручниках для учнів початкової школи наявні завдання з використанням електронних освітніх ресурсів. Важливо враховувати особливості підготовки вчителя початкової школи, інтегрованість підготовки; потреба організації ігрової діяльності молодших школярів на уроках; мультимедійність (поєднання різних видів сприймання навчального матеріалу).

Вбачаємо перспективним вивчення особливостей впровадження електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі з метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності в умовах педагогічної практики.

Список використаних джерел

1. Биков В. Досвід: Цифрове навчальне середовище.
URL: <https://www.facebook.com/uesaccent/photos/pcb.1809058149395875/1809406686027688/?type=3>.
2. Бобровицька С. Ф. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності : дис. канд. : 13.00.04. Суми, 2020. 277 с.
3. Будянський Д.В. Використання вебінару в процесі вивчення курсу «Риторика» у закладах вищої освіти. *Фізико-математична освіта*. 2020. Вип. 1(23). Ч. 2. С. 19-24.
4. Державний стандарт початкової освіти (2018). URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>
5. Європейська система ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2018). (рекомендація 2018/0008 (NLE) Європейського Парламенту та Ради (ЄС)). URL: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html>
6. Концепція «Нова українська школа» (2016). URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app-/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 березня 2020 року № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19>

8. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта» Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, затверджена вченою радою Глухівського НПУ ім. О. Довженка 26 червня 2019 року протокол № 13. (2019). URL: https://drive.google.com/file/d/1hoC8OfkwdRxiwel-6IsTpbYldtOok_o/view
9. Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти (бакалавр) за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Дошкільна освіта. Початкова освіта. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Затверджено вченою радою (протокол № 1 від 29 серпня 2019 року). URL: <https://udpu.edu.ua/documents/educational-programs/34565/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20%D0%94%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.%20%D0%9F%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.pdf>
10. Офіційний лист Міністерства освіти і науки України від 25 березня 2020 року № 1/9-176 «Щодо особливостей організації освітнього процесу під час карантину». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-osoblivostej-organizaciyi-osvitnogo-procesu-pid-chas-karantynu>
11. Положення про електронні освітні ресурси (затв. Наказом МОН молоді та спорту України № 1060 від 01.10.2012 р.) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>.
12. Проект освітньо-професійної програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка (2020). URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/opp_po__bak_2020_%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/opp_po__bak_2020_%20(1).pdf)
13. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018). Наказ Міністерства соціальної політики від 10.08.2018 № 1143. URL: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/08/20180815.pdf> 10
14. Прохорова С. М. Поняття цифрової компетентності вчителя іноземної мови у світовому освітньому просторі. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2015. Вип. 4. С. 113-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24_11
15. Семеніхіна О.В., Бобровицька С.Ф. Особливості практичної підготовки вчителів до використання ЕОР у початковій школі. Фізико-математична освіта. 2020. Випуск 1(23). Частина 2. С. 72-77.
16. Семенов, О. Електронні освітні ресурси в лінгвометодичній підготовці педагога-дослідника. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* / МОН України, Сумський держ. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. № 10. С. 123-134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_10_13
17. Солдатов Г., Зотова Е., Лебешева М., Шляпников В. Интернет: возможности, компетенции, безопасность. Методическое пособие для работников системы общего образования. М.: Google. 2013. С. 20. URL: <http://detionline.com/assets-/files/research/BookTheorye.pdf>
18. Хижняк І. Програмні засоби електронної лінгвометодики в роботі вчителя початкової школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : наукове електронне видання*. 2015. Вип. 1. С. 54-61.
19. Хижняк І. Психолого-педагогічні засади підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. №5.
20. Krumsvik R. Situated learning and digital competence. *Education and Information Technology*. URL: <http://www.icicte.org/Proceedings2013/Papers%202013/05-1- Krumsvik.pdf> 14
21. Olena Semenog, Kateryna Shamunova. The training of future primary school teachers for pedagogical internship during COVID-19: challenges and possible solutions. // *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa*, 2020, 38 (2020) nr 1-2, s. 199-207
22. Scott, C. The Futures of Learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century? UNESCO Education Research and Foresight, Paris. [ERF Working Papers Series, no. 15]. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf>.
23. UNESCO Institute for Information Technologies in Education (2011). Digital Literacy in Education. Policy brief. URL: <http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214688.pdf>

References

1. Bykov V. (2018) Experience: Digital learning environment. URL: <https://www.facebook.com/uesaccent/posts/1809058149395875/> [in Ukrainian]
2. Bobrovytska S. (2020). Preparation of future primary school teachers for the use of electronic educational resources in professional activities. Candidate's thesis Sumy [in Ukrainian]
3. Budianskiy D. (2020) Use of webinar in the process of studying the rhetoric course in higher education institutions. *Physical and Mathematical Education*. Issue 1(23). Part 2. P. 19-24 [in Ukrainian]
4. State Standard of Elementary Education (2018). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartupochatkovoyi-osviti> [in Ukrainian]
5. European system of key competences for lifelong learning (2018). URL: <http://dystosvita.blogspot.com/2018/01/2018.html> [in Ukrainian]
6. Concept «New Ukrainian School». 2016). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html> [in Ukrainian]
7. On organizational measures to prevent the spread of coronavirus COVID-19: Order of the Ministry of Education and Science № 406 of March 16, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19> [in Ukrainian]

8. Educational and professional program "Primary Education" of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 013 "Primary Education" of Glukhiv National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko, approved by the Academic Council of Glukhiv National Pedagogical University. O. Dovzhenko June 26, 2019 protocol № 13. (2019).URL: https://drive.google.com/file/d/1hoC8OfkwdRrxiwel-6lStpbYldtOok_o/view [in Ukrainian]
9. Educational and professional program of the first level of higher education (bachelor) in the specialty 012 «Preschool education» in the field of knowledge 01 Education / Pedagogy. Pre-school education. Primary education. Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna. Approved by the Academic Council (Minutes № 1 of August 29, 2019).URL: <https://udpu.edu.ua/documents/educational-programs/34565/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%20%D0%94%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.%20%D0%9F%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.pdf> [in Ukrainian]
10. On the peculiarities of the organization of the educational process during quarantine: Letter of the Ministry of Education and Science № 1 / 9-176 dated March 25, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-osoblivostej-organizaciyi-osvitnogo-procesu-pid-chas-karantynu> [in Ukrainian]
11. Regulations on electronic educational resources (approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Youth and Sports of Ukraine № 1060 dated 01.10.2012). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12> [in Ukrainian]
12. Project of educational-professional program «Primary education» of the first (bachelor's) level of higher education in the specialty 013 Primary education in the field of knowledge 01 Education / Pedagogy of Sumy State Pedagogical University. AS Makarenko (2020).URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/opp_po__bak_2020_%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/opp_po__bak_2020_%20(1).pdf) [in Ukrainian]
13. Professional standard of a primary school teacher. (2018). URL: <https://nus.org.ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchytelya-pochatkovyh-klasiv-nush-shho-potribno-znaty-ta-vmity/> 6 [in Ukrainian]
14. Prokhorova S. The concept of digital competence of a foreign language teacher in the world educational space (2015). Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko. Pedagogical sciences. Issue 4. P. 113-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhdUP_2015_4_24_11 [in Ukrainian]
15. Semenikhina O., Bobrovytska S. (2020) Features of practical training of teachers for the use of EER in primary school. Physical and Mathematical Education. Issue 1(23). Part 2. P. 72-77 [in Ukrainian]
16. Semenog O. Electronic educational resources in linguistic and cultural preparation of teacher-researcher (2016). Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. Issue 10. P. 123–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_10_13 [in Ukrainian]
17. Soldatova H., Zotova E., Lebesheva M., Shliapnykov V. (2013). Internet: opportunities, competencies, security. Methodological guide for employees of the general education system. URL: <http://detionline.com/assets/files/research/BookTheorye.pdf> [in Russian]
18. Khyzhniak I. (2015). Software tools of electronic linguistics in the work of primary school teachers . Teacher professionalism: theoretical and methodological aspects: scientific electronic edition. Issue 1. P. 54 – 61 [in Ukrainian]
19. Khyzhniak I. (2019) Psychological and pedagogical principles of preparation of the future primary school teacher for use of electronic educational resources in professional activity. Humanization of the educational process Issue 5 [in Ukrainian]
20. Krumsvik R. (2013) Situated learning and digital competence. Education and Information Technology. URL: <http://www.icicte.org/Proceedings2013/Papers%202013/05-1-Krumsvik.pdf> [In English]
21. Olena Semenog, Kateryna Shamunova (2020). The training of future primary school teachers for pedagogical internship during COVID-19: challenges and possible solutions. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej, Częstochowa*. Issue 38. Part 1-2. P. 199-207
22. Scott C. (2015) The Futures of Learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century? UNESCO Education Research and Foresight, Paris. [ERF Working Papers Series, no. 15]. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf> [In English]
23. UNESCO Institute for Information Technologies in Education (2011). Digital Literacy in Education. Policy brief. URL: <http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214688.pdf> [In English]

READYNESS FORMATION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO THE USAGE OF ELECTRONIC EDUCATIONAL RESOURCES IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PRACTICE

K. Shamunova

*Makarenko Sumy State Pedagogical University,
Sumy Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education, Ukraine*

Abstract. *The article analyzes the state of future primary school teachers readiness to use electronic educational resources in the process of pedagogical practice. The essence of the notions "digital teacher competence", "electronic educational resources", "readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources in the process of pedagogical practice", "pedagogical practice of future primary school teachers", "formation of readiness of future primary school teachers to use of electronic educational resources in the process of pedagogical practice".*

A review of some researchers publications on the use of electronic educational resources in the training of future primary school teachers in the process of pedagogical practice. The author systematizes the results of surveys and questionnaires on the state of readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources in the process of pedagogical practice, and summarizes the experience of individual classes on professional methods involving teachers to form the readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources. pedagogical practice

Problem formulation. *In the context of the pandemic, the world educational community together with scientists have joined forces to create and implement effective electronic educational resources for effective teaching of students and solving didactic problems of all subjects.*

The above actualizes the professional training of primary school teachers to use electronic educational resources, in particular in the process of pedagogical practice.

Materials and methods: *analysis of scientific sources; study and generalization of pedagogical experience in the use of electronic teaching aids and their application in the training of future primary school teachers; practical (observations, questionnaires, surveys, etc.).*

Results. *As a result of a survey and questionnaire of students of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, identified certain gaps in future teachers in awareness of the potential of electronic educational resources for lessons, extracurricular activities.*

Distance learning, which was transferred to general secondary and higher education during the pandemic, increases attention to the study of the specifics of the use of electronic educational resources in professional and methodological disciplines. A review of the Standard educational programs and methodological support of school textbooks in the Ukrainian language and reading, an integrated course "I explore the world" for 3rd grade students. The experience of using electronic educational resources of primary school teachers of Sumy region, who work according to the new State standard of primary education and Standard educational programs of NUS is presented.

Formation of future primary school teachers readiness to use electronic educational resources in the process of pedagogical practice is considered as a complex pedagogical process, which is based on motivation to master digital literacy in the use of electronic educational resources, skills and abilities to use them in professional activities. the logic of operation and use of various devices, programs and networks.

Conclusions. *According to a survey conducted among students of specialty 013 Primary Education showed that the state of readiness of future primary school teachers to use electronic educational resources in the process of pedagogical practice of specialty 013 Primary Education EQL "Bachelor" does not sufficiently meet modern requirements for the educational process in primary school, in particular in the direction of formation of information and digital competence of future specialists. The construction of the educational process in a higher education institution using electronic educational resources using distance learning technologies is optimal for the effective transfer of knowledge,*

The construction of the educational process in higher education using electronic educational resources using distance learning technologies is optimal for effective knowledge transfer, development of lesson projects, which improves the quality of student training in the process of pedagogical practice, development of independent creative activity, stimulates additional knowledge and their fixing.

Keywords: *future primary school teacher, pedagogical practice, electronic educational resources, distance learning technologies, information and digital competence, questionnaires, questionnaire.*